

УДК 599.323.3 (477.73)

ПРО ЧИСЕЛЬНІСТЬ КАНДИБКИ ПУСТЕЛЬНОГО (*STYLODIPUS TELUM*) НА ТЕРИТОРІЇ РЛП «КІНБУРНЬСЬКА КОСА»

Юрій КОЗЛОВСЬКИЙ

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса», вул. Шкрептієнка, 16, м. Очаків, Миколаївська обл., 57500, Україна

«Kinburnska Spit» Regional Landscape Park, 16 Shkreptienko str., Ochakiv, Mykolaiv oblast, 57500, Ukraine

E-mail: borisfenida@och.mk.ua

Про чисельність кандибки пустельного (*Stylodipus telum*) на території РЛП «Кінбурнська коса». — Козловський Ю. [On the abundance of *Stylodipus telum* on the territory of «Kinburnska Kosa» Regional Landscape Park. — Kozlovsky Yu.]. — Чисельність виду за літературними даними різниться від 0,13 до 3,65 особин на га. На закладених нами двох пробних площах вона коливалась від 2,9 до 7,2 ос. на га. Високу чисельність виду ми пояснюємо тим, що нами обліки проводились на невеликих за розміром площадках, закладених в біотопах, оптимальних для існування кандибки пустельного. Головною загрозою для виду є знищення місць його проживання.

Ключові слова: кандибка пустельний, чисельність, охорона, РЛП «Кінбурнська коса».

Вступ

Кандибка пустельний (*Stylodipus telum* Lichtenstein, 1823) на Нижньодніпровській піщаній арені представлений ендемічним підвидом *S. t. falzfeini* Brauner, 1913. Цей гризун, занесений до Червоної книги України (Селюніна, 2009), охороняється в Чорноморському біосферному заповіднику та Регіональному ландшафтному парку (РЛП) «Кінбурнська коса», але в останньому він є менш вивченим. Мета цієї роботи — узагальнити особисті та літературні дані щодо сучасної чисельності кандибки на території РЛП «Кінбурнська коса».

Матеріал та методика

Для моніторингу кандибки в межах РЛП закладено дві постійні пробні площі: ПП–1 розташована на захід від с. Покровка (центр ділянки: 46°29'00.67''N, 31°39'22.54''E). Площа ділянки 0,875 га (2008 р.; в 2009 р. її збільшено до 1,70 га). Ландшафт рівнинний, рослинність піщано-степова, домінує типчак. Проективне покриття 3–5 %, висота травостою 20–25 см. ПП–2 розташована в 2 км на південь від південно-західного краю с. Покровське, в межах цінної природної території «Зелені кучугури» (координати центру: 46°30'53.3''N, 31°35'45.5''E). Площа ділянки 1,2 га (2008 р.). Ландшафт горбистий: піщані кучугури, вкриті піщано-степовою рослинністю з проективним покриттям до 10 %, висотою травостою до 30 см.

Розрахунок щільності населення кандибки пустельного здійснено за формулою:

$$P = 100^2 n / zlh,$$

де P — щільність населення (ос./га); 100^2 — коефіцієнт переведення метрів у гектари; n — кількість облікованих нір, l (м) — довжина маршруту, h (м) — ширина облікової смуги, z — кількість нір, що приходяться на одну особину (Селюніна, 2008 а-б).

При цьому враховували, що на одну особину припадає 5–7 кормових нір (Гизенко, 1985), для розрахунків взято середній показник $z = 6$. Такий самий коефіцієнт використовували В. Титар та М. Хаммер (Tytar, Hammer, 2003; Коломієць та ін., 2008); З. Селюніна (2008 а-б) наводить розрахунки при $z = 3$. Назву виду подано за працею І. Загороднюка (2009).

Таблиця 1. Щільність популяції кандибки пустельного в РЛП «Кінбурнська коса»

Місця обліку	Площа (га)	Особин на га	z	Автор
В р-ні с. Покровське	1620	0,13	3	Селюніна, 2008 б
В р-ні с. Покровка	1100	0,6	3	Селюніна, 2008 б
В р-ні с. Василівка	740	0,2	3	Селюніна, 2008 б
Кінбурнська коса	—	1,24–3,65 (2,4)	6	Tytar, Hammer, 2003
В р-ні с. Василівка	—	2,0	6	Коломієць та ін., 2008 (дані В. Титара)
Пробна площа № 1	0,875 га	7,2	6	І. Форманюк (облік 2008 р.)
Пробна площа № 1	1,7 га	5,6	6	Ю. Козловський (облік 2009 р.)
Пробна площа № 2	1,2 га	2,9	6	Ю. Козловський (облік 2009 р.)

Результати та їх обговорення

Дані по результатам обліку кандибки пустельного наведено в таблиці 1. Аналіз таблиці показує, що показники щільності мешкання виду значно різняться від 0,13 до 7,2 ос. на га.

Отримані дані близькі до результатів обліків В. Титара та М. Хаммера на території парку (Tytar, Hammer, 2003; Коломієць та ін., 2008) та корелюють із даними, отриманими для пасовищ, прилеглих до Чорноморського біосферного заповідника, згідно з якими, максимум щільності (2,8 ос. на га) спостерігався до 2001 р., з якого почалося скорочення випасання худоби і заростання пасовищ (Селюніна, 2008 а). У той же час, наші дані на порядок відрізняються (у бік збільшення) від результатів, отриманих З. Селюніною (2008 б) для території ландшафтного парку. Така розбіжність, на нашу думку, викликана тим, що нами обліки проводилися в типових місцях проживання цього виду і на невеликих площах.

Таким чином, щільність населення кандибки на окремих ділянках (до 2 га) на території РЛП «Кінбурнська коса» сягає 1,24–7,2 ос. на га, що перевищує показники (0,2–2,8 ос. на га), наведені в Червоній книзі України (Селюніна, 2009). Саме в цих місцях збереглися біотопи, оптимальні для існування виду, чому сприяє і традиційна господарська діяльність місцевого населення, зокрема, випас худоби, що є одним із чинників підтримання популяції кандибки пустельного (Селюніна 2008 а). Головною загрозою для існування виду є знищення місць його проживання та, відповідно, фрагментація ареалу, в результаті забудови та заліснення.

Отримані нами дані свідчать про те, що РЛП «Кінбурнська коса», поряд з Чорноморським біосферним заповідником, є цінною територією для збереження популяції кандибки пустельного. Важливим етапом в реалізації заходів по збереженню популяції цього виду, поряд з іншими рідкісними видами, стане створення національного природного парку.

Література

- Гизенко А. И. О численности песчаного слепыша и емуранчика на Украине // Вестник зоологии. — 1985. — № 1. — С. 84–85.
- Загороднюк І. В. Таксономія і номенклатура немишовидних гризунів фауни України // Збірник праць Зоологічного музею. — 2009. — № 40. — С. 147–184.
- Коломієць Г. В., Деркач О. М., Петрович З. О. та ін. Довідник найцінніших природних територій Кінбурнського півострова в межах Миколаївської області. — Київ, 2008. — 96 с.
- Селюніна З. В. Влияние интенсивности природопользования на состояние популяций тушканчиков на юге Украины // Раритетна теріофауна та її охорона / Під ред. І. В. Загороднюка. — Луганськ, 2008 а. — С. 239–242. — (Праці Теріологічної школи; Вип. 9).
- Селюніна З. В. Емуранчик звичайний, *Scirtopoda (=Stylodipus) telum* Lichtenstein, на півдні України // Знахідки тварин Червоної книги України. — Київ, 2008 б. — С. 334–337.
- Селюніна З. В. Емуранчик звичайний *Scirtopoda telum* Lichtenstein, 1823 // Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І. А. Акімова. — Київ : Глобалконсалтинг, 2009. — С. 526.
- Tytar V., Hammer M. Estimation of Falzfein's thick-tailed three-toed jerboa densities in the Kinburnskaya Kosa Regional Landscape Park // Фальцфейнівські читання: Збірник наукових праць. — Херсон : Вид-во Херс. держ. ун-ту, 2003. — С. 8–9.